

e-PORADNIK

POWIAT ŁĘCZYŃSKI

wydanie IV/2021

www.pomocprawna.oic.lublin.pl
www.powiatleczynski.pl
www.oic.lublin.pl

poradnik przygotowany w ramach zadania publicznego realizowanego
w formie powierzenia zadania przez Zarząd Powiatu Łęczyńskiego

Publikacja bezpłatna.

E-Poradnik przygotowany w ramach umowy zawartej z POWIATEM ŁĘCZYŃSKIM - Nr WZS.273.3.1.2020 z dnia 16.12.2020r.o prowadzenie nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej w powiecie łęczyńskim w 2021r.

Realizator Zadania i Wydawca :

Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego "OIC Poland" z siedzibą w Lublinie

ul. Gospodarcza 26

20-213 Lublin

tel.: (81) 710-46-30

fax: (81) 746-13-24

e-mail: sekretariat@oic.lublin.pl

<http://www.oic.lublin.pl>

Polska Fundacja Ośrodków
Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
„OIC Poland” w Lublinie

Autor artykułów:

Anna Rentflejsz – Radca Prawny

Dorota Ulikowska – Prawnik/Mediator

Lublin, grudzień 2021

Strona 1

Spis treści

1. Wprowadzenie – nieodpłatne porady prawne, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, edukacja prawna.....	3
2. Przygody na lotnisku – czyli odwołany lub spóźniony lot –.....	6
3. Świadczenia wypłacane przez Ośrodek Pomocy Społecznej.....	11
a śmierć uprawnionego.....	11
4. Gdy podpisujesz się za inną osobę dopuszczasz się sfałszowania podpisu.....	15
5. Niedozwolone postanowienia (klauszule umowne) stosowane w umowach z konsumentami	19
6. Sąd internetowy...czyli wnosimy pozew do E-sądu	23
7. Małżeństwo czy konkubinaty? – wady i zalety	27
8. Niegodność dziedziczenia – kto i kiedy może zostać odsunięty od spadku?	31
9. Pożyczka pieniędzy od osoby prywatnej – kiedy nie zapłacimy podatku?.....	37

1. Wprowadzenie – nieodpłatne porady prawne, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, edukacja prawna

Nieodpłatna pomoc prawna i edukacja prawna świadczona jest zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.

Miejsce świadczenia pomocy:

Dzień tygodnia	Godziny	Miejsce
Poniedziałek	12:00-16.00	Starostwo Powiatowe w Łęcznej Al. Jana Pawła II 95a, 21-010 Łęczna
Wtorek	12:00-16.00	Starostwo Powiatowe w Łęcznej Al. Jana Pawła II 95a, 21-010 Łęczna
Środa	08:00-12.00	Urzędu Gminy Cyców przy ul. Chełmskiej 42, 21-070 Cyców.
Czwartek	12:00-16.00	Gminny Ośrodek Kultury w Puchaczowie - Rynek 3, 21-013 Puchaczów
Piątek	08:00-12.00	Urzędu Gminy Cyców przy ul. Chełmskiej 42, 21-070 Cyców.

Zapisy na wizyty:

- ✓ telefoniczne: (81) 531 52 81, w godzinach pracy Starostwa Powiatowego w Łęcznej,
- ✓ za pomocą elektronicznego kalendarza wizyt: <https://np.ms.gov.pl/>
- ✓ e-mail: pomocprawna@powiatleczynski.pl

Na jaką pomoc możemy liczyć?

Nieodpłatna pomoc prawna obejmuje:

- ✓ poinformowanie o obowiązującym stanie prawnym
- ✓ oraz o przysługujących prawach i obowiązkach, w tym
- ✓ w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, administracyjnym, sądowym lub sądownoadministracyjnym,
- ✓ wskazanie sposobu rozwiązania problemu prawnego,
- ✓ przygotowanie projektu pisma w tych sprawach, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądownoadministracyjnym,
- ✓ sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w różnych rodzajach postępowań,
- ✓ nieodpłatną mediację

Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje:

- ✓ działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierzające do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielny rozwiązywaniu problemu, w tym, w razie potrzeby, sporządzenie wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje w szczególności porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego
- ✓ nieodpłatną mediację

Nieodpłatna mediacja obejmuje

- ✓ poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających
- ✓ przygotowanie projektu umowy o mediację lub wniosku o przeprowadzenie mediacji
- ✓ przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego w sprawie karnej
- ✓ przeprowadzenie mediacji
- ✓ udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem

Nieodpłatna mediacja **nie obejmuje** spraw, w których:

- ✓ sąd lub inny organ wydał postanowienie o skierowaniu sprawy do mediacji lub postępowania mediacyjnego;
- ✓ zachodzi uzasadnione podejrzenie, że w relacji stron występuje przemoc.

Kto może skorzystać?

Z porad może skorzystać każda osoba, której nie stać na odpłatne porady i która złoży stosowne oświadczenie.

Nieodpłatna pomoc prawna od dnia 16 maja 2020 r. obejmuje także sprawy związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą – niezatrudniające innych osób w ciągu ostatniego roku.

Inne informacje

Porady co do zasady udzielane są podczas osobistej wizyty w punkcie porad. W sposób szczególny z nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego skorzystać mogą kobiety w ciąży, które z porad prawnych skorzystać mogą poza kolejnością.

Osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście, oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się - udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej, może odbywać się poza punktem albo za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, tj. w miejscu zamieszkania, przez telefon, po umówieniu terminu wizyty wskazując preferowany sposób udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej czy obywatelskiej.

Edukacja prawna

Edukacja prawna jest procesem ustawicznym, prowadzonym wobec obywateli w każdym wieku. Edukacja młodzieży szkolnej obejmuje wiedzę na temat podstawowych praw oraz obowiązków, funkcjonowania profilaktyki i zwalczania przestępstw a także funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Ma ona na celu zapobieganie wykluczeniu prawnemu w dorosłym życiu oraz uwrażliwieniu na potrzebę zachowania porządku prawnego.

Szczególną wartość w edukacji prawnej mają metody aktywizujące oraz zajęcia praktyczne poruszające zagadnienia prawne. Pozwalają one uczniom skonfrontować ich dotychczasowe doświadczenie i poglądy z uniwersalnymi wartościami oraz literą prawa. To wyposaża ich w wiedzę i kształtuje umiejętność rozwiązywania problemów.

2. Przygody na lotnisku – czyli odwołany lub spóźniony lot –

Opóźnienia w transporcie lotniczym są, niestety, zjawiskiem codziennym. Jeśli mamy wątpliwości, czy wszystko jest w porządku, upewnijmy się, sprawdzając na monitorach wyświetlających informacje, czy jesteśmy przy odpowiedniej bramce (gate), następnie sprawdzimy czy nasz samolot jest o czasie, spóźniony, czy może odwołany. Warto znać swoje prawa. Na lotnisku może być zamieszanie, a do punktu informacyjnego tłumy.

Opóźnienie lotu

Jeżeli lot jest opóźniony, przewoźnik zobowiązany jest do zapewnienia pasażerom bezpłatnie posiłków i napojów w ilościach adekwatnych do czasu oczekiwania, a także prawa do dwóch rozmów telefonicznych, faksów, teleksów lub maili. Jakie prawa mają pasażerowie zależy to od długości opóźnienia lub długości lotu.

Jeśli Przewoźnik przewiduje, że lot będzie opóźniony w stosunku do planowanego startu:

CZAS OPÓŹNIENIA LOTU	UPRAWNIENIA PASAŻERA
o 2 lub więcej godzin w przypadku lotów o długości do 1500 km	Pasażer powinien otrzymać :
o 3 lub więcej godzin w przypadku wszystkich lotów wewnątrz- wspólnotowych dłuższych niż 1500 km i wszystkich innych lotów o długości od 1500 km do 3500 km	• posiłki oraz napoje w ilościach adekwatnych do czasu oczekiwania • bezpłatne (do wyboru) · 2 rozmowy telefoniczne · 2 dalekopisy · 2 przesyłki faksowe · 2 przesyłki e-mailowe
o 4 lub więcej godzin w przypadku wszystkich innych lotów	
co najmniej 5 godzin	Pasażer ma prawo do: zwrotu w terminie 7 dni, pełnego kosztu biletu, za część lub części nieodbytej podróży oraz za część lub części już odbyte, jeżeli lot nie służy już dłużej jakimkolwiek celowi związanemu z pierwotnym planem podróży pasażera, wraz z, gdy jest to odpowiednie lotu powrotnego do pierwszego miejsca odlotu, w najwcześniej możliwym terminie

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Gdy oczekiwany czas odlotu nastąpi co najmniej jeden dzień po terminie poprzednio zapowiedzianego odlotu, poza bezpłatnymi posiłkami i napojami w ilościach adekwatnych do czasu oczekiwania, a także prawa do dwóch rozmów telefonicznych, faksów, teleksów lub maili **pasażerowie dodatkowo powinni otrzymać:**

- **zakwaterowanie w hotelu** w przypadku gdy występuje konieczność pobytu przez jedną noc albo więcej nocy, lub gdy zachodzi konieczność pobytu dłuższego niż planowany przez pasażera
- **transport** pomiędzy lotniskiem a miejscem zakwaterowania (hotelem lub innym)

Odszkodowania

Pasażerowie opóźnionych lotów, którzy ponieśli stratę czasu w dotarciu do ich miejsca docelowego co najmniej 3 godziny mają prawo do odszkodowania:

- **250 EUR** dla wszystkich lotów o długości do 1500 km
- **400 EUR** dla wszystkich lotów wewnątrzwspólnotowych dłuższych niż 1500 km i wszystkich innych lotów o długości od 1500 km do 3500 km
- **600 EUR** dla wszystkich innych lotów

WAŻNE

Pasażerowie nie zawsze nie mogą domagać się finansowej rekompensaty.

Prawo do odszkodowania nie przysługuje, jeżeli przewoźnik lotniczy może dowieść, że opóźnienie lotu jest spowodowane zaistnieniem nadzwyczajnych okoliczności, których nie można było uniknąć pomimo podjęcia wszelkich racjonalnych środków, to jest okoliczności, które pozostają poza zakresem skutecznej kontroli przewoźnika lotniczego.

Odszkodowanie może zostać pomniejszone o 50% w przypadku wszystkich innych lotów niż wewnątrzwspólnotowe o długości od 1500 km do 3500 km, jeśli czas przylotu do miejsca docelowego nie przekracza planowanego czasu przylotu o 4 godziny.

Odwołanie lotu

Gdy lot zostanie odwołany przewoźnik ma obowiązek poinformować pasażerów o innych możliwościach podróży w wybranym kierunku. Pasażerom przysługuje także prawo do opieki ze strony przewoźnika, odpowiedniej do czasu oczekiwania na zaproponowane nowe połączenie. Mają także prawo do zwrotu ceny biletu i bezpłatnego powrotu do portu lotniczego, z którego rozpoczynali podróż, pierwszym możliwym połączeniem.

Wiele zależy od tego, kiedy i z jakiego powodu lot został odwołany, i jakie połączenia przewoźnik zaproponował w zamian. Jeśli mógł zapobiec odwołaniu lotu, podejmując działania w granicach zdrowego rozsądku, pasażerom może przysługiwać odszkodowanie, tzn. wyżywienie i nocleg w hotelu, odpowiednio do czasu oczekiwania na następny lot, wraz z darmowym transportem między hotelem a lotniskiem. Ponadto pasażerowie mają prawo do dwóch bezpłatnych połączeń telefonicznych, telefaksów, faksów lub maili.

W przypadku odwołania lotu, pasażer ma prawo do:**A. Wyboru pomiędzy:****1. zwrotem w terminie 7 dni pełnego kosztu biletu**

za część lub części nie odbytej podróży oraz za część lub części już odbyte, jeżeli lot nie służy już dłużej jakiegokolwiek celowi związanemu z pierwotnym planem podróży pasażera, wraz z, gdy jest to odpowiednie, lotem powrotnym do pierwszego miejsca odlotu, w najwcześniejszym możliwym terminie

2. zmianą planu podróży

- a) na porównywalnych warunkach, do ich miejsca docelowego, w najwcześniejszym możliwym terminie; lub
- b) na porównywalnych warunkach, do ich miejsca docelowego, w późniejszym terminie dogodnym dla pasażera, w zależności od dostępności wolnych miejsc

B. Pomocy w postaci:**1. posiłków oraz napojów**

- w ilościach adekwatnych do czasu oczekiwania

2. bezpłatnych:

- 2 rozmów telefonicznych
- 2 dalekopisów
- 2 przesyłek faksowych lub e-mailowych

C. Gdy racjonalny spodziewany czas startu nowego lotu ma nastąpić, co najmniej jeden dzień po planowanym starcie odwołanego lotu:**1. zakwaterowania w hotelu**

- w przypadku, gdy występuje konieczność pobytu przez jedną noc albo więcej nocy, lub gdy zachodzi konieczność pobytu dłuższego niż planowany przez pasażera

2. transportu

pomiędzy lotniskiem a miejscem zakwaterowania (hotelem lub innym)

D. Odszkodowania:**250 EUR**

dla wszystkich lotów o długości do 1500 km

400 EUR

dla wszystkich lotów wewnątrzwspólnotowych dłuższych niż 1500 km i wszystkich innych lotów o długości od 1500 km do 3500 km

600 EUR

dla wszystkich innych lotów

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Odszkodowanie zostanie pomniejszone o 50%...

jeśli pasażerowi zaoferowano zmianę planu podróży do jego miejsca docelowego na alternatywny lot, którego czas przylotu nie przekracza planowanego czasu przylotu pierwotnie zarezerwowanego lotu o:

- 2 godziny w przypadku wszystkich lotów o długości do 1500 km; lub
- 3 godziny w przypadku wszystkich lotów wewnątrzwspólnotowych dłuższych niż 1500 km i wszystkich innych lotów o długości od 1500 km do 3500 km; lub
- 4 godziny w przypadku wszystkich innych lotów

WAŻNE

Odszkodowanie nie przysługuje jeśli pasażer został poinformowany o:

- odwołaniu lotu, co najmniej 2 tygodnie przed planowanym czasem odlotu; lub
- odwołaniu lotu w okresie od 2 tygodni do 7 dni przed planowanym czasem odlotu i zaoferowano mu zmianę planu podróży, umożliwiającą wylot najpóźniej 2 godziny przed planowanym czasem odlotu i dotarcie do miejsca docelowego najwyżej 4 godziny po planowanym czasie przylotu; lub
- odwołaniu lotu w okresie krótszym niż 7 dni przed planowanym czasem odlotu i zaoferowano mu zmianę planu podróży, umożliwiającą wylot najpóźniej 1 godzinę przed planowanym czasem odlotu i dotarcie do miejsca docelowego najwyżej 2 godziny po planowanym czasie przylotu.

Odszkodowanie nie przysługuje również, gdy przewoźnik może dowieść, że odwołanie jest spowodowane zaistnieniem nadzwyczajnych okoliczności, których nie można było uniknąć pomimo podjęcia wszelkich racjonalnych środków.

Uprawnienia związane z odwołanym lotem **nie przysługują** pasażerom, którzy biorą udział w wyjeździe zorganizowanym, odwołanym z innego powodu niż odwołanie samego lotu.

Gdy potrzebujesz pomocy

Urząd Lotnictwa Cywilnego

Rzecznik Praw Pasażerów

Adres: ul. Marcina Flisa 2, 02-247 Warszawa
Telefon: +48 22 692 600 - w godz. od 9.00 do 13.00 - od pon. do pt.
Fax: +48 22 520-73-00
E-mail: pasazerlotniczy@ulc.gov.pl
Godz. urzędowania: pon. - pt. od 8:15 do 16:15

Trybunał Sprawiedliwości w pkt 2 wyroku z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawach połączonych C 402/07 i C-432/07 stwierdził, że artykuły 5, 6 i 7 rozporządzenia 261/2004/WE ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów należy interpretować w ten sposób, że do celów stosowania prawa do odszkodowania pasażerów opóźnionych lotów można traktować jak pasażerów odwołanych lotów oraz że mogą oni powoływać się na prawo do odszkodowania przewidziane w art. 7 tego rozporządzenia, jeżeli z powodu tych lotów poniosą stratę czasu wynoszącą co najmniej trzy godziny, czyli jeżeli przybędą do ich miejsca docelowego co najmniej trzy godziny po pierwotnie przewidzianej przez przewoźnika lotniczego godzinie przylotu.

Podstawa prawna:

Odszkodowanie i pomoc dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów – Rozporządzenie (WE) nr 261/2004; DzU L 46 z 17 lutego 2004 r.

Autor: Dorota Ulikowska– Prawnik/Mediator

3. Świadczenia wypłacane przez Ośrodek Pomocy Społecznej a śmierć uprawnionego

Po śmierci bliskiej osoby rodzina porządkuje wszelkie sprawy z nią związane, jej dotyczące, musi dopełnić szeregu formalności. W pierwszej kolejności regulowane są sprawy spadkowe, a przeprowadzone postępowanie przed sądem lub notarialne poświadczenie dziedziczenia, pozwoli uzyskać potwierdzenie nabycia spadku. Bywa, że rodzina ma wątpliwość, czy uprawnienie zmarłej do świadczenia przyznanego przez OPS zaliczyć należy do katalogu praw majątkowych, które podlegają dziedziczeniu, czy też prawo to wygasa.

Charakter świadczeń z OPS

Osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, z którą nie mogą sobie poradzić przy wykorzystaniu własnych uprawnień, zasobów i możliwości mają prawo oczekiwać pomocy ze strony Ośrodka Pomocy Społecznej znajdującego się w gminie właściwej dla miejsca zamieszkania. Do ośrodka osoba zainteresowana może zgłosić się osobiście lub pisemnie. Z wnioskiem o pomoc może zgłosić się również przedstawiciel ustawowy osoby zainteresowanej lub za jej zgodą inna osoba. Pomoc społeczna może być też udzielana z urzędu.

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej.

Przyznanie świadczenia pomocy społecznej musi być poprzedzone rodzinnym wywiadem środowiskowym, którego celem jest ustalenie sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej osoby lub rodziny ubiegającej się o pomoc. W świetle ustawy o pomocy społecznej rodzina – to osoby spokrewnione lub nie spokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące. Dlatego też osoba ubiegająca się o pomoc ma obowiązek przedstawić informacje dotyczące również osób wspólnie z nią zamieszkujących i gospodarujących.

Wywiad przeprowadza pracownik socjalny w miejscu zamieszkania lub miejscu stałego czy czasowego pobytu ubiegających się o pomoc. Pracownik socjalny przeprowadzający wywiad może domagać się złożenia oświadczenia o dochodach i stanie majątkowym.

WARTO WIEDZIEĆ

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej **nie przysługuje** osobie odbywającej karę pozbawienia wolności. Nie dotyczy to jednak osób odbywających karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

Osobie tymczasowo aresztowanej **zawiesza się** prawo do świadczeń pomocy społecznej, z tym że za okres tymczasowego aresztowania świadczenia nie przysługują.

Skutki śmierci świadczeniobiorcy

Z chwilą śmierci świadczeniobiorcy, uprawnienie do wypłaty świadczeń pieniężnych wypłacanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej, wygasa z mocy prawa. Spadkobiercy nie będą mogli skutecznie dochodzić wypłaty świadczeń realizowanych przez Ośrodek, np. zasiłku stałego lub zasiłku

pielęgniacyjnego, gdyż świadczenia te mają charakter praw osobistych, ściśle związanych z daną osobą, więc nie należą do spadku po zmarłym.

PRZEPISY

Kodeks cywilny – art. 922

§ 1. Prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi niniejszej.

§ 2. Nie należą do spadku prawa i obowiązki zmarłego ściśle związane z jego osobą, jak również prawa, które z chwilą jego śmierci przechodzą na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami.

W wypadku śmierci uprawnionego do świadczenia z OPS jego spadkobiercy nie wstępują w prawa i obowiązki zmarłego, nie mogą więc mieć roszczenia o kontynuację wypłaty. Podobnie nie mają prawa żądać wypłaty zaległego zasiłku stałego lub pielęgnacyjnego. W przypadku, gdy zmarłemu doręczono decyzję przyznającą świadczenie, lecz przed śmiercią nie zdążono świadczeń wypłacić, uprawnienie do ich realizacji wygasa z mocy prawa, a domagający się wypłaty krewni spotkają się z odmową ze względu na ścisły związek świadczeń pieniężnych wypłacanych przez OPS z osobą zmarłego.

ORZECZNICTWO

postanowienie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z 16 grudnia 2010 r.

Przyznanie świadczenia z pomocy społecznej (zasiłek stały) – odnosi się wyłącznie do praw i obowiązków ściśle związanych z osobą zmarłego, należny więc zasiłek stały dotyczy wyłącznie praw ściśle związanych z osobą zmarłego.

wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z 17 lutego 2009 r.

Nie ulega wątpliwości, że uprawnioną osobą do zasiłku pielęgnacyjnego była M.C. Zasiłek ten jest świadczeniem ściśle związanym z osobą uprawnioną, a zatem śmierć tej osoby nie rodzi żadnych przekształceń podmiotowych, lecz prawo do owego zasiłku wygasa z mocy prawa z chwilą śmierci uprawnionego.

Przepisy Kodeksu cywilnego rozwiązują jedynie problem związany z niepewnością, czy przyznane już świadczenia, lecz jeszcze nie wypłacone, zrealizować należy do rąk bliskich krewnych zmarłego (np. przekaz pocztowy wrócił do Ośrodka). Nadal jednak nie wiadomo postąpić w odniesieniu do decyzji przyznającej świadczenie. Niewątpliwie decyzja, na skutek zgonu osoby uprawnionej stała się bezprzedmiotowa (jest to tzw. bezprzedmiotowość podmiotowa, czyli ściśle związana z osobą uprawnioną). Jednak samo stwierdzenie bezprzedmiotowości decyzji nie daje organowi, który ją wydał, uprawnienia do „wygaszenia decyzji”. W tej kwestii, odpowiedzi na wątpliwości należy szukać w Kodeksie postępowania administracyjnego (dalej jako KPA), który art. 162 stwierdza... (zob. ramka poniżej).

PRZEPISY**Kodeks postępowania administracyjnego – art. 162**

§ 1. Organ administracji publicznej, który wydał decyzję w pierwszej instancji, stwierdza jej wygaśnięcie, jeżeli decyzja:

- 1) stała się bezprzedmiotowa, a stwierdzenie wygaśnięcia takiej decyzji nakazuje przepis prawa albo gdy leży to w interesie społecznym lub w interesie strony;*
- 2) została wydana z zastrzeżeniem dopełnienia przez stronę określonego warunku, a strona nie dopełniła tego warunku.*

§ 2. Organ administracji publicznej, o którym mowa w § 1, uchyla decyzję, jeżeli została ona wydana z zastrzeżeniem dopełnienia określonych czynności, a strona nie dopełniła tych czynności w wyznaczonym terminie.

§ 3. Organ stwierdza wygaśnięcie decyzji lub uchyla decyzję na podstawie przepisów § 1 i 2 w drodze decyzji.

Z uwagi na fakt, że stroną decyzji była tylko jedna osoba (zmarły), nie sposób stwierdzić wygaśnięcia decyzji w drodze odrębnego rozstrzygnięcia. Decyzji takiej nie ma już komu i gdzie doręczyć (brak adresata), gdyż adresatem decyzji może być tylko osoba żyjąca.

Zupełnie inna sytuacja wystąpi, gdy przyznane świadczenie, dotyczyło nie osoby, lecz rodziny, w składzie której znalazła się m.in. osoba zmarła, wówczas stwierdzenie wygaśnięcia decyzji w części ustalającej uprawnienie dla osoby zmarłej ma racjonalne uzasadnienie.

W pozostałych przypadkach, poprawnym rozwiązaniem będzie załączenie przez OPS notatki służbowej do akt sprawy, wraz z aktem zgonu.

ORZECZNICTWO**Naczelny Sąd Administracyjny, wyrok z 2 grudnia 2008 r. (sygn. akt: II GSK 489/08)**

1. Decyzja wydana na podstawie art. 162 KPA jest decyzją w nowej sprawie, odrębnej od tej, w której zapadła decyzja, której wygaśnięcie jest stwierdzane.
2. Postępowanie w przedmiocie stwierdzenia wygaśnięcia decyzji musi toczyć się z udziałem stron–żyjących osób fizycznych lub istniejących jednostek organizacyjnych. Status tych podmiotów oceniać należy na tle wykładni art. 28 KPA.

W sytuacji, gdy prawo do zasiłku było ściśle związane z osobą zmarłej, to po jej śmierci nie ma już żadnej strony, do której mogłaby zostać adresowana decyzja stwierdzająca wygaśnięcie pierwotnej decyzji. Trudno w takiej sytuacji dopatrywać się interesu społecznego w tym, aby podejmowana była decyzja bez adresata, a sporządzona jedynie do akt sprawy w celach porządkowych. Taki sam walor posiadałoby zwyczajne odnotowanie w tych aktach faktu śmierci strony, co jest wystarczające do zaprzestania wypłaty zasiłku.

W rezultacie organy administracyjne mogły jedynie rozważyć stwierdzenie wygaśnięcia prawa do zasiłku z dniem śmierci osoby uprawnionej. Należy jednak pamiętać, że bezprzedmiotowość

postępowania nie jest wystarczającą przesłanką do stwierdzenia wygaśnięcia decyzji w oparciu o art. 162 § 1 pkt KPA. Dopuszcza on takie rozstrzygnięcie, gdy nakazuje go przepis prawa, albo gdy leży to w interesie społecznym lub interesie strony.

Wypłata świadczenia po śmierci uprawnionego

Kwestię wypłaty świadczeń dokonanych przez OPS na rzecz uprawnionej osoby należy rozpatrywać w kontekście dwóch okoliczności, jako skrajnie różnych sytuacji:

1. środki pieniężne zostały przekazane na rachunek bankowy, osoby która w dniu wydania dyspozycji **żyła**
2. środki pieniężne zostały przekazane na rachunek bankowy, osoby która w dniu wydania dyspozycji **już nie żyła**

Gdy środki pieniężne zostały przekazane przez OPS na rachunek bankowy jeszcze za życia świadczeniobiorcy, bez wątpienia doszło do skutecznej wypłaty osobie uprawnionej, tym samym tak pobrane środki pieniężne wejdą w skład masy spadkowej (ale dopiero z dniem śmierci tej osoby).

Natomiast odmiennie kształtuje się sytuacja, gdy do wypłaty doszło już po śmierci uprawnionego, o czym bliscy zmarłego wiedzieć nie mogli. Ośrodek Pomocy Społecznej zobligowany jest wystąpić do Banku z wnioskiem o zwrot kwot, które przekazano na rachunek bankowy, a które to kwoty zostały wypłacone za okres po śmierci osoby uprawnionej, czyli jako nienależne – do zwrotu.

PRZEPISY

Prawo bankowe – art. 55

1. W przypadku **śmierci posiadacza rachunku (...)** bank jest obowiązany wypłacić z tych rachunków:

- 1) kwotę wydatkowaną na koszty pogrzebu posiadacza rachunku osobie, która przedstawiła rachunki stwierdzające wysokość poniesionych przez nią kosztów (...)
- 2) kwotę równą wpłatom na rachunki dokonanych przez organ wypłacający świadczenie (...), które nie przysługiwały za okres po śmierci posiadacza rachunku, wskazaną we wniosku organu wypłacającego, (...) skierowanym do banku (...).

2. Kwota wypłacona (...) nie wchodzi do spadku po posiadaczu rachunku.

3. Bank jest zwolniony od wypłaty (...) kwoty, o której mowa w ust. 1 pkt 2, jeżeli przed otrzymaniem wniosku organu wypłacającego świadczenie (...) dokonał (...) wypłat innym uprawnionym osobom, które to wypłaty nie pozwalają zrealizować wniosku (...) oraz (...) poinformuje (...) organ, ze wskazaniem osób, które pobrały wypłaty.

4. Bank nie odpowiada za szkody wynikające z wykonania czynności (...).

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. 2020 r. poz. 1749)
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735)
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1896)

Autor: **Dorota Ulikowska – Prawnik/Mediator**

4. Gdy podpisujesz się za inną osobę dopuszczasz się sfalszowania podpisu

Składanie podpisu za inną osobę – jej imieniem i nazwiskiem – na dokumencie, przy odbiorze listu lub paczki, stało się nagminne. Osoby które tak czynią nie widzą w tym nic złego, często robią to za zgodą innej osoby, a nawet na jej prośbę, np. *„Muszę dłużej zostać w pracy, a kurier dziś przyjedzie z paczką, odbierz i podpisz się za mnie”*. Wiele osób było w podobnej sytuacji. Nie mając świadomości, że podpisując się cudzym imieniem i nazwiskiem dopuszczają się przestępstwa.

Falszerstwo

Falszerstwo – proces podrabiania (imitowania) lub przerabiania (adaptowania) przedmiotów jak np. dokumentów, znaków pieniężnych, papierów wartościowych, dzieł sztuki, znalezisk archeologicznych itp., celem użycia ich jako autentycznych, wprowadzenia w błąd, oszustwa, dezinformacji, przedstawienia czegoś niezgodnie z prawdą.

Falsz materialny – występki polegający na przerobieniu lub podrobieniu dokumentu. Karalne jest również używanie przerobionego lub podrobionego dokumentu jako autentycznego. Dla bytu przestępstwa nie ma znaczenia, czy treść tak powstałego dokumentu odpowiada prawdzie.

Przerobienie polega na zmianie treści istniejącego oryginalnego dokumentu przez osobę do tego nieupoważnioną,

Podrobieniem jest natomiast sporządzenie dokumentu, który ma wywoływać wrażenie, że pochodzi od innej osoby. Wówczas powstaje falsyfikat dokumentu. Dotyczy to także podpisywania się cudzym nazwiskiem za zgodą tej osoby.

UWAGA

Przestępstwem jest wypełnienie lub użycie blankietu opatrzonego cudzym podpisem niezgodnie z wolą osoby podpisanej na blankiecie i na jej szkodę.

Jednak sprawca, który dopuścił się podrobienia lub przerobienia weksla in blanco (przed wszystkim podpisu na wekslu) odpowiada jak za fałszowanie pieniędzy.

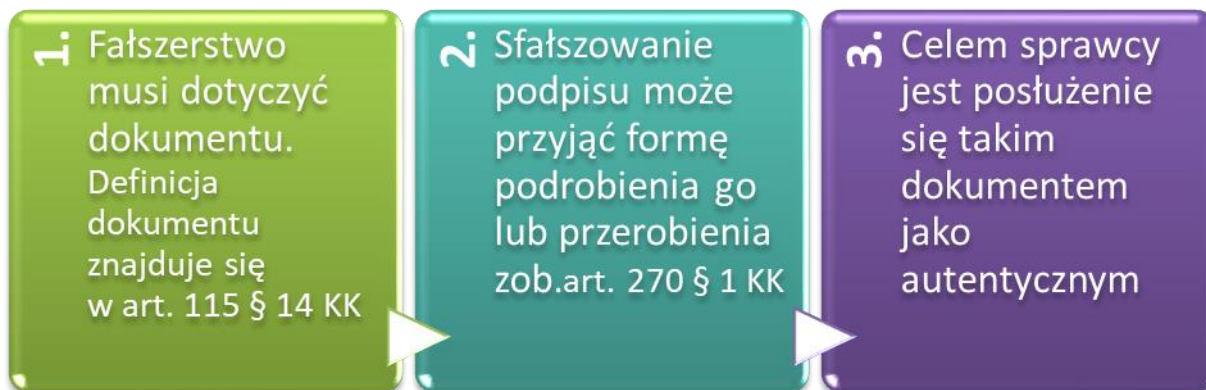
Falsz intelektualny – przestępstwo polegające na poświadczeniu nieprawdy w autentycznym dokumencie przez funkcjonariusza publicznego lub inną osobę uprawnioną do jego wystawienia. W przeciwieństwie do przestępstwa fałszu materialnego nie chodzi tu o każdy dokument, ale tylko o taki, którego sporządzenie możliwe jest wyłącznie przez osobę o odpowiednich kwalifikacjach.

Poświadczenie nieprawdy może polegać na zatajeniu bądź przeinaczeniu faktów.

Karalne sfalszowanie podpisu – co to znaczy?

Przestępstwa związane z fałszerstwem dokumentów przybierają różnorodną postać. Jednym z wariantów fałszerstwa dokumentów jest sfalszowanie podpisu. Z karalnym sfalszowaniem podpisu będziemy mieli do czynienia jeśli zostaną łącznie spełnione trzy przesłanki.

Przesłanki karalnego sfalszowania dokumentu

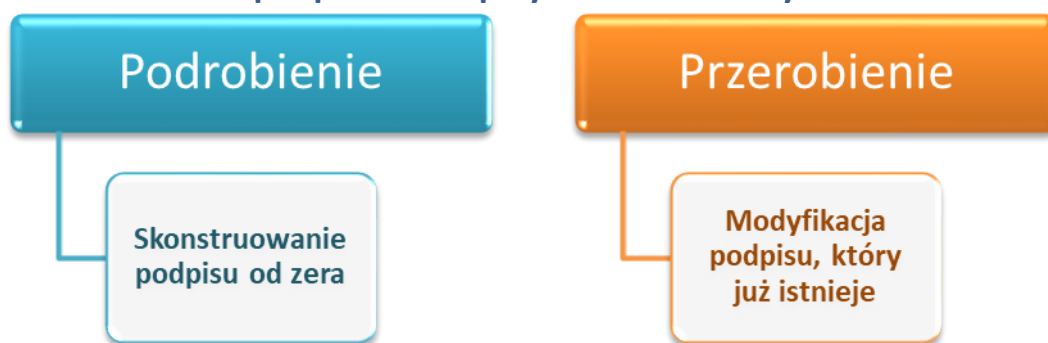
Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Aby doszło do karalnego sfalszowania podpisu muszą być jednocześnie spełnione konkretne warunki. **Fałszerstwo musi dotyczyć dokumentu** zdefiniowanego w art. 115 § 14 Kodeksu karnego (dalej jako KK). Zgodnie z tym artykułem – dokument jest przedmiotem bądź innym zapisanym nośnikiem informacji, z którym związane jest określone prawo, bądź który z uwagi na zawartą w nim treść stanowi dowód prawa, stosunku prawnego czy okoliczności o znaczeniu prawnym.

Dokumentami będą, np.:

- umowy
- oświadczenia
- testamenty
- dokumenty urzędowe
- dzienniki budowy
- bilety na mecz bądź koncert
- listy obecności w pracy lub na zajęciach na uczelni
- i in.

Sfalszowanie podpisu może przybrać dwie formy – art. 270§ 1 KK

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Ponadto celem sprawcy musi być **posłużenie się sfałszowanym dokumentem, jako dokumentem autentycznym**. Sprawca musi mieć świadomość, że posługuje się dokumentem przerobionym lub podrobionym. Jeśli nie ma zamiaru go użyć, nie dochodzi do popełnienia przestępstwa sfałszowania dokumentu. Osoba może działać w innym celu – np. hobbystycznym czy naukowym – wtedy nie realizuje znamion typu czynu zabronionego.

WAŻNE

Nigdy nie wolno podpisywać się cudzym imieniem i nazwiskiem, nawet za zgodą tej osoby.

Podczas odbierania listu czy paczki zaadresowanej do kogoś innego można działać jedynie jako jego pełnomocnik, czyli podpisać się swoim imieniem i nazwiskiem.

Aby doszło do popełnienia przestępstwa z art. 270 § 1 KK, wystarczy podrobienie choćby fragmentu dokumentu. **Podrobieniem** dokumentu jest także podpisanie go za inną osobę w celu stworzenia pozorów, że pochodzi od tej osoby. Do sfałszowania cudzego podpisu nie jest konieczne działanie na czyjąś szkodę lub niekorzyść danej osoby, w imieniu której i jej nazwiskiem się podpisuje, np. przy wypełnianiu druków w urzędzie okaże się, że, brakuje podpisu jednego z małżonków, a niezbędne są podpisy ich obojga, więc mąż, który przyszedł do urzędu załatwić tę sprawę, żeby zaoszczędzić sobie czasu, podpisze się za żonę. W podanym przykładzie nie ma znamion działania na szkodę żony, jednak mąż podpisując się za żonę jej imieniem i nazwiskiem – sfałszował podpis.

WAŻNE

**Przestępstwo stanowi złożenie podpisu za kogoś,
nawet za jego wyraźną zgodą oraz na jego prośbę.**

Dodatkowo, zgodnie z treścią art. 270 § 1 KK, osoba podrabiająca podpis na dokumencie musi działać w celu użycia go za autentyczny przez siebie lub inną osobę.

Jaka kara za sfałszowanie podpisu?**Kodeks Karny – art. 270**

§ 1. Kto, w celu użycia za autentyczny, podrabia lub przerabia dokument lub takiego dokumentu jako autentycznego używa, podlega **grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5**.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto wypełnia blankiet, opatrzony cudzym podpisem, niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę albo takiego dokumentu używa.

§ 2a. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega **grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2**.

§ 3. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1, podlega **grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2**.

§ 4. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1, **podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2**.

Oprócz grzywny lub kary ograniczenia wolności czy kary pozbawienia wolności za podrobienie podpisu, o którym stanowi ww. art. 270 § 1 KK, ta sama kara może czekać osobę, która wypełnia blankiet, opatrzony cudzym podpisem, niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę albo takiego dokumentu używa (art. 270 § 2 KK).

Kara grzywny jest najłagodniejszą karą przewidzianą przez polskie prawo karne. Sąd wymierza grzywnę w dwóch niezależnych od siebie etapach. W pierwszym etapie sąd wymierza ilość stawek dziennych na podstawie czynu, który popełnił sprawca (od 10 do 540). W drugim etapie sąd określa wysokość jednej stawki dziennej. Tu znaczenie mają możliwości finansowe sprawcy, czyli ile zarabia, jakie ma dochody i majątek oraz jego warunki osobiste i rodzinne. Stawka dzienna kary grzywny wynosi od 10 zł do 2000 zł.

Kara ograniczenia wolności polega najczęściej na nieodpłatnej pracy na cele społeczne i trwa najkrócej miesiąc, a najdłużej 2 lata. Skazany w tym czasie jest zobowiązany do wykonywania pracy wskazanej przez sąd. Jest ona nieodpłatna i kontrolowana.

WAŻNE

Nie można ćwiczyć podrabiania czyjegoś podpisu, jak również przechowywać w wersji papierowej bądź cyfrowej roboczych wersji sfałszowanych dokumentów.

Gdy „mleko się wylało” – czyli odstąpienie od wymierzenia kary

Jeśli doszło już do takiej sytuacji, że osoba podpisała się za kogoś innego i nie była świadoma, że to zachowanie jest przestępstwem, to nie wszystko jest jeszcze stracone.

W wypadku osób podpisujących się za inną osobę za jej zgodą, zwłaszcza gdy osoba za którą się podpisano nie ponosi żadnej szkody, może być przez sąd potraktowane jako **czyn mniejszej wagi**, a co za tym idzie – sąd może odstąpić od wymierzenia kary. Należy oczywiście przedstawić argumenty i przekonać sąd, że działanie takie miało bardzo mały ładunek społecznej szkodliwości. W rzeczywistości, biorąc za przykład męża, który podpisał się za żonę, sąd najczęściej warunkowo umorzy postępowanie, może też odstąpić od wymierzenia kary lub umorzyć postępowanie z uwagi na niewielką szkodliwość społeczną czynu.

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1444)

Autor: Dorota Ulikowska – Prawnik/Mediator

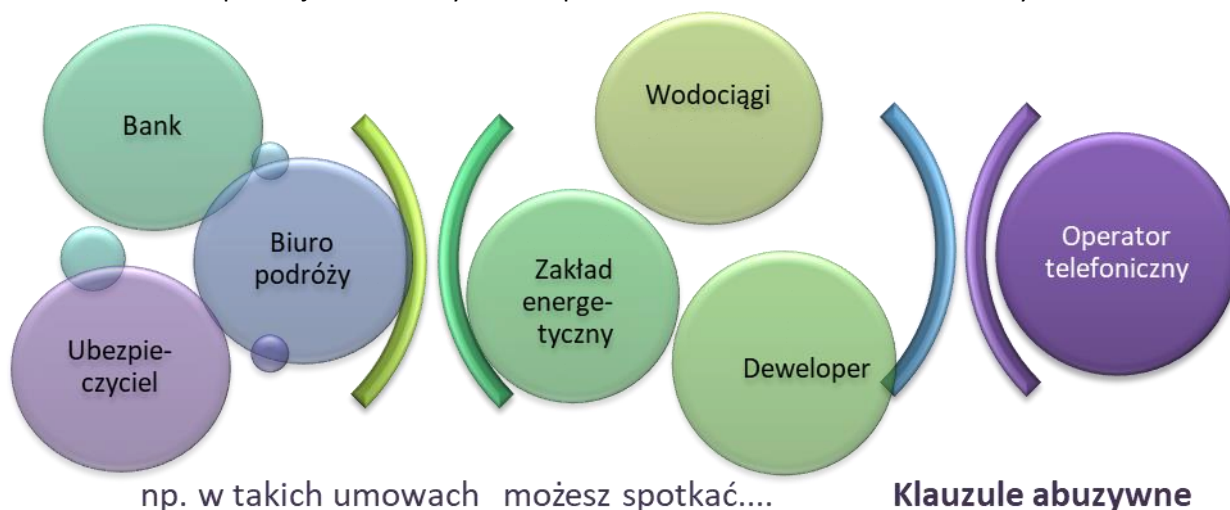
5. Niedozwolone postanowienia (klauzule umowne) stosowane w umowach z konsumentami

W wielu dziedzinach życia konsumenci nie mają możliwości negocjowania warunków zawieranej umowy. Ich rola sprowadza się do podpisania kontraktu bądź jego odrzucenia w całości. Powoduje to niebezpieczeństwo, że przedsiębiorca w umowie narzuci konsumentowi klauzule, które nie będą dla niego korzystne. Dlatego Kodeks cywilny stanowi, że postanowienia, które nie zostały uzgodnione indywidualnie, nie wiążą konsumenta, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający jego interesy.

Co to znaczy niedozwolona klauzula umowna?

Niedozwolone klauzule umowne są to postanowienia niezgodnione indywidualnie z konsumentem, które określają jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający jego interesy. W świetle prawa są one niewiążące.

Klauzule te występują w sytuacji zawierania umów przez przedsiębiorcę z konsumentem. Jednak regulacja prawna związana z niedozwolonymi klauzulami dotyczy tylko takich przedsiębiorców, którzy zawierają wiele podobnych umów z wykorzystaniem podobnych lub takich samych postanowień, często występujących w postaci Ogólnych Warunków Umów (OWU), które są integralną częścią umowy, chociaż są sporządzone jako osobny dokument. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy klauzule te dotyczą głównych świadczeń stron, np. ceny lub wynagrodzenia, o ile zostały sformułowane w sposób jednoznaczny i takich postanowień nie można uznać za abuzywne.

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Klauzule niedozwolone ...

najczęściej występują w obrocie prawnym pod nazwą **Klauzule abuzywne**

Kodeks cywilny (dalej jako KC) w art. 385¹ § 1 stanowi, że postanowienia, które nie zostały uzgodnione indywidualnie, nie wiążą konsumenta, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający jego interesy. Przykładem są klauzule wyłączające odpowiedzialność przedsiębiorcy za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania.

WAŻNE

Jeśli umowa, którą konsument już podpisał, zawiera niedozwolone postanowienia umowne – zgodnie z definicją określoną w kodeksie cywilnym –
nie wiążą one konsumenta z mocy prawa

Uprawnienia konsumenta

Konsument, który przypuszcza, że umowa, którą oferuje mu przedsiębiorca, zawiera postanowienie niedozwolone, powinien zwrócić mu uwagę na ten fakt, żądając ich usunięcia lub poprawienia. W przypadku, gdy przedsiębiorca nie wyraża zgody na zmianę kwestionowanych punktów kontraktu, najlepiej zmienić kontrahenta.

Można zwrócić się do sądu

Jeżeli przedsiębiorca nie przychylił się do stanowiska konsumenta, należy zwrócić się do sądu powszechnego o uznanie danego postanowienia za niewiążące. Jest to podstawowy sposób na podważenie klauzuli abuzywnej znajdującej się w umowie. Postępowanie dotyczy indywidualnej umowy zawartej przez konkretnego klienta, czyli konsumenta. Na przykład, jeżeli konsument chce odstąpić od umowy, a w jej warunkach znajduje się postanowienie wykluczające taką możliwość lub przewidujące rażąco wygórowaną karę, to może powołać się na niedozwolony charakter takiego postanowienia umownego. Jest to tzw. kontrola incydentalna postanowień wzorców umowy.

Art. 385¹ § 1 KC przewiduje bowiem, że niedozwolona klauzula umowna nie wiąże stron umowy. Gdy sąd dojdzie więc do wniosku, że ma do czynienia z klauzulą abuzywną, to po prostu nie uwzględni jej przy wyrokowaniu.

Można powiadomić Prezesa UOKiK

Konsument może również powiadomić Prezesa UOKiK o podejrzeniu stosowania przez przedsiębiorcę niedozwolonego postanowienia wzorca umowy i zostać dopuszczony w charakterze zainteresowanego do udziału w postępowaniu prowadzonym przez Urząd w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Uprawnia go to do składania dokumentów i wyjaśnień co do okoliczności sprawy oraz przeglądania akt.

WAŻNE

Przekazane przez konsumenta zawiadomienie nie powoduje automatycznie wszczęcia postępowania. W każdym przypadku konsument otrzymuje informację wraz z uzasadnieniem o sposobie rozpatrzenia swego zawiadomienia.

W kierowanym do UOKiK zawiadomieniu należy wskazać, czy konsument podejmował kontakt z przedsiębiorcą w celu usunięcia kwestionowanej klauzuli ze wzorca umowy i jakie w tym zakresie stanowisko zajął przedsiębiorca. Ponadto, należy dołączyć cały wzorzec umowy zawierający

kwestionowane postanowienie i wskazać argumenty dla uznania go za naruszające dobre obyczaje oraz rażąco naruszające interesy konsumentów.

WAŻNE

Jeżeli w Twojej umowie znajduje się klauzula niedozwolona, umowa ta wciąż jest ważna.

Niewiążąca jest jedynie klauzula niedozwolona,
a strony nadal są związane umową w pozostałym zakresie.

Kompetencje Prezesa UOKiK

Prezes UOKiK jest uprawniony do wydawania decyzji administracyjnych dotyczących niedozwolonych postanowień wzorców umowy. W decyzjach takich Prezes UOKiK rozstrzyga, czy dana klauzula ma niedozwolony charakter oraz zakazuje jej dalszego wykorzystywania.

WAŻNE

Decyzja UOKiK uznająca postanowienie wzorca umowy za niedozwolone
ma skutek tylko w stosunku do przedsiębiorcy, który ją stosował oraz wobec wszystkich konsumentów, którzy zawarli z nim umowę na podstawie klauzuli wskazanej w decyzji.
Jest to tzw. kontrola abstrakcyjna postanowień wzorca umowy.

Decyzje Prezesa publikowane są na stronie internetowej Urzędu. W wydawanych decyzjach Prezes UOKiK może również określić środki usunięcia trwających skutków bezprawnej praktyki przedsiębiorcy i nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów...

który dotychczas badał niedozwolone klauzule, nie wydaje już wyroków w tych sprawach (z wyjątkiem spraw, które rozpoczęły się jeszcze pod rządami poprzednich regulacji, czyli przed 17 kwietnia 2016 r.). Sąd ten bada jednak odwołania złożone przez przedsiębiorców od decyzji Prezesa UOKiK w sprawach o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeprowadza regularne kontrole wzorców stosowanych w umowach z konsumentami przez przedsiębiorców działających w wielu branżach – od szkół językowych i uczelni niepublicznych, przez organizatorów turystyki, zakłady ubezpieczeń i banki aż po telewizję kablowe i dostawców gazu. Często są one następstwem zawiadomień kierowanych do Urzędu przez konsumentów, rzeczników konsumentów oraz organizacji konsumenckich. Na ich podstawie UOKiK wszczyna z urzędu postępowania administracyjne w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.

Rejestr klauzul niedozwolonych

Niedozwolone postanowienia umowne można znaleźć w bazie decyzji UOKiK, dostępnej na stronie internetowej: decyzje.uokik.gov.pl/bp/dec_prez.nsf.

Decyzje publikowane są wraz z uzasadnieniem. Dzięki temu konsument może się zorientować, co dokładnie zostało zakwestionowane w danym postanowieniu. Jeśli klauzula, którą konsument ma w swojej umowie, jest taka sama jak ta wpisana już do bazy lub podobna, można powołać się na ten

wpis w negocjacjach z przedsiębiorcą. Jeżeli to nie poskutkuje, konsument może również podnieść ten argument przed sądem powszechnym.

Dodatkowo do 2026 r. będzie istniał stary rejestr klauzul niedozwolonych:

uokik.gov.pl/rejestr_klauzul_niedozwolonych2.php.

Znajdują się w nim postanowienia wzorców umowy, które prawomocnym wyrokiem uznane zostały za niedozwolone przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK) oraz te, w sprawach których pozwy wpłynęły do SOKiK do 17 kwietnia 2016 r. Tego dnia bowiem weszła w życie nowelizacja ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, na mocy której to UOKiK – a nie SOKiK – decyduje o niedozwolonym charakterze danej klauzuli zawartej we wzorcu umowy.

WAŻNE

Wszystkie klauzule zamieszczone w starym rejestrze

nadal są traktowane jako niedozwolone, a posługiwanie się nimi jest zabronione.

W przyszłości stary rejestr będzie miał głównie charakter historyczny

– każdy będzie mógł sprawdzić, jak w latach ubiegłych orzekał sąd.

Jaka klauzula jest niedozwolona - przykłady w art. 385³ KC

Kodeks cywilny w art. 385³ zawiera 23 przykład kryteriów, na podstawie których można ocenić, czy dana klauzula jest niedozwolona, m.in.:

- klauzule wyłączające (lub ograniczające) odpowiedzialność za szkody na osobie albo za brak wykonania lub nienależyte wykonanie zobowiązania
- postanowienia, które zezwalają kontrahentowi konsumenta na przeniesienie praw i obowiązków wynikających z umowy bez jego zgody albo uzależniają zawarcie umowy od przyrzeczenia przez konsumenta, że będzie on w przyszłości zawierał dalsze umowy podobnego rodzaju
- postanowienia pozbawiające wyłącznie konsumenta uprawnienia do rozwiązania umowy, odstąpienia od niej lub jej wypowiedzenia albo
- postanowienia zastrzegające, że przedsiębiorca ma prawo do wypowiedzenia umowy zawartej na czas nieokreślony bez wskazania ważnych przyczyn i zachowania stosownego terminu.

Wątpliwości konsumenta może rozwiązać lektura decyzji Prezesa UOKiK w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone oraz rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2070)
- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz.U. z 2020r. poz. 275)

Autor: Dorota Ulikowska – Prawnik/Mediator

6. Sąd internetowy...czyli wnosimy pozew do E-sądu

Instytucja E-sądu, czyli sądu elektronicznego rozpoznającego sprawy w postępowaniu upominawczym – czyli EPU – pojawiła się w 2010 r. Obecnie jest to jedno z najbardziej atrakcyjnych postępowań dla wierzyciela, który dochodząc określonych roszczeń, ogranicza formalności i przyspiesza możliwość odzyskania pieniędzy.

Co to jest EPU

Elektroniczne postępowanie upominawcze (EPU) to instytucja w polskim sądownictwie, która została wprowadzona 1 stycznia 2010 r. na podstawie nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego (dalej jako KPC). Dzięki EPU możliwe jest dochodzenie roszczeń bez konieczności stawiania się na rozprawach – żeby wnieść pozew, wystarczy zalogować się na stronie e-sądu.

Roszczenia, których można dochodzić przed e-sądem, są ściśle określone, a kwota roszczenia może być dochodzona, jeśli stała się wymagalna w okresie trzech lat przed dniem wniesienia pozwu.

WAŻNE

Przed E-sądem nie odbywają się rozprawy, całe postępowanie odbywa się zdalnie.

To znacznie skraca czas trwania procesu.

Wierzyciel w ciągu kilku tygodni może otrzymać nakaz zapłaty.

Zalety E-sądu

Dla wierzycieli elektroniczne postępowanie upominawcze ma wiele zalet. Głównymi zaletami e-sądu jest oszczędność czasu i kosztów przy dochodzeniu wierzytelności.

Całe postępowanie od złożenia pozwu do wydania nakazu zapłaty, a nawet do złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji odbywa się w formie elektronicznej. Wystarczy założyć konto i uzyskać certyfikat umożliwiający podpisywanie pism elektronicznych. Sprawy rozpoznawane są stosunkowo szybko.

Koszt wniesienia pozwu do e-sądu, czyli opłata sądowa, jest niższy niż koszt wniesienia pozwu w sądzie tradycyjnym, gdyż wynosi ¼ opłaty pobieranej w postępowaniu zwykłym. Ze względu na zdalny charakter e-procesu strony nie muszą także ponosić kosztów dojazdu do sądu.

Pozew w EPU można złożyć z dowolnego miejsca w Polsce lub poza jej granicami. Jedynym warunkiem jest to aby, dłużnik miał miejsce zamieszkania lub adres do doręczeń na terytorium Polski. Pozew wnosi się na e-formularzu.

Nakazy zapłaty wydawane są ponadto bardzo szybko i jeśli pozwany nie wniesie sprzeciwu, równie szybko się uprawomocnią – w terminie 14 dni od dnia odebrania nakazu przez pozwanego.

Istnieją plany stworzenia systemu informatycznego pozwalającego na skierowanie prawomocnego nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu elektronicznym bezpośrednio do komornika, również za pośrednictwem internetu.

Ponadto w EPU nie istnieje wymóg udowodnienia, że zobowiązanie istnieje w takim kształcie, jak wskazuje powód w pozwie. Wystarczy, że powód jedynie uprawdopodobni, że właśnie taki stan faktyczny miał miejsce. Dużym plusem jest fakt, iż dowodów nie trzeba załączać.

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Rodzaj spraw rozpatrywanych w E-sądzie

W elektronicznym postępowaniu upominawczym sąd rozpoznaje sprawy o zapłatę. Można zatem dochodzić spełnienia roszczenia pieniężnego, np. z tytułu niezapłaconej faktury.

GDZIE MIEŚCI SIĘ E-SĄD

VI Wydział Cywilny Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie
Pozew do e-sądu składa się przez specjalną elektroniczną platformę:
<https://www.e-sad.gov.pl/>

Jednym z ograniczeń jest natomiast kwestia wymagalności roszczenia. Nie można bowiem dochodzić roszczenia, które stało się wymagalne ponad trzy lata wstecz, licząc od wniesienia pozwu. Termin wymagalności trzeba wskazać w pozwie, którym jest wypełniany e-formularz. Wartość dochodzonej kwoty nie została określona, więc do e-sądu można kierować sprawy, które należą do właściwości sądów rejonowych jak i okręgowych.

WAŻNE

Jeśli dochodzone roszczenie jest starsze niż 3 lata, e-sąd nie rozpozna sprawy.

Postępowanie - krok po kroku

Rozpoczęcie postępowania

Postępowanie w e-sądzie zaczyna się od wniesienia pozwu w formie elektronicznej za pośrednictwem strony internetowej (zob. ramka wyżej). Każde kolejne pismo również powinno się wносить za pośrednictwem platformy EPU. Pismo uważa się za wniesione z chwilą wprowadzenia do systemu teleinformatycznego.

Sposób złożenia pozwu

Powód może sam złożyć pozew lub za pośrednictwem pełnomocnika (adwokata lub radcy prawnego). Niezbędnym do wniesienia pozwu jest założenie konta na stronie. Z tego powodu osoby wnoszące pozew do e-sądu decydują się na skorzystanie z usług profesjonalnego pełnomocnika, który

zazwyczaj ma już profil w systemie e-sądu i lepiej też orientuje się w topografii i działaniu strony internetowej e-sądu.

Treść pozwu

W pozwie składanym do e-sądu, podobnie jak w pozwie tradycyjnym, należy wskazać strony, wartość przedmiotu sporu, opisać okoliczności sprawy. Należy też zamieścić informację dotyczącą próby podjęcia mediacji oraz wymienić dowody

Jeżeli powód jest reprezentowany przez pełnomocnika, wystarczy jedynie powołać się na pełnomocnictwo, bez konieczności dołączania go.

Oplata za pozew

Przy składaniu pozwu w EPU należy uiścić opłatę, która wynosi ¼ opłaty wpłacanej w zwykłym postępowaniu. Oplata liczona jest od wartości przedmiotu sporu, czyli wartości dochodzonego w pozwie roszczenia pieniężnego. Suma ta nie może jednak być mniejsza niż 30 złotych.

Wydanie nakazu zapłaty

Gdy sąd nie ma wątpliwości co do okoliczności sprawy, postępowanie kończy się wydaniem nakazu zapłaty, a po jego uprawomocnieniu, bez potrzeby składania osobnego wniosku, nadaniem klauzuli wykonalności na ten nakaz zapłaty. Jest to tytuł wykonawczy, z którym można skierować się do Komornika Sądowego.

Sprzeciw pozwanego od nakazu zapłaty - ewentualnie

Pozwany z zasady nie wnosi do sądu żadnych pism. Może on złożyć, w terminie 14 dni od odebrania nakazu zapłaty, sprzeciw od tego nakazu. Sprzeciw nie musi być wniesiony na formularzu ani zawierać argumentacji czy dowodów obalających twierdzenia powoda. Wystarczy wskazać na nim sąd, który wydał nakaz, datę jego wydania, sygnaturę sprawy, tytuł pisma "Sprzeciw od nakazu zapłaty". W treści wystarczy jedno krótkie zdanie – Wnoszę sprzeciw od nakazu zapłaty. Jeżeli pismo zawiera wszystkie te elementy i zostało wniesione terminowo, nakaz zapłaty automatycznie traci moc prawną, a sąd przekazuje sprawę do rozpatrzenia sądowi powszechnemu właściwemu miejscowo i rzeczowo. Wniesienie sprzeciwu od nakazu zapłaty w EPU jest wolne od opłat sądowych.

E-sąd nie wyda nakazu zapłaty i prześle sprawę do sądu według właściwości ogólnej, jeżeli w toku postępowania (z treści pozwu) stwierdzi, że:

Stan faktyczny, opisany przez powoda budzi wątpliwości	powód nie zawarł w nim przyczyn, na podstawie których domaga się zapłaty od pozwanego
Roszczenie jest oczywiście bezzasadne	kwota, której dochodzi powód, miała być zapłatą za usługę, której powód nie wykonał
Zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego	przy czym powód nie spełnił swojego świadczenia
Miejsce pobytu pozwanego nie jest znane	albo gdyby doręczenie mu nakazu nie mogło nastąpić w kraju

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Czy EPU ma wady?

Tak, bo dla pozwanych elektroniczne postępowanie upominawcze nie jest korzystne, np.:

- Kodeks postępowania cywilnego nie przewiduje możliwości odpowiedzi na pozew.
- Dłużnik nie może udowodnić, że spełnił świadczenie lub że czynność podana w pozwie, z której wynika zobowiązanie, nie miała miejsca.
- Kwestia doręczeń bywa problematyczna, gdyż zdarza się, że adresy podawane w e-pozwach przez powodów są niewłaściwe lub nieaktualne. A od odebrania pism procesowych, przede wszystkim samego nakazu zapłaty, zależy możliwość skutecznego wniesienia sprzeciwu.
- W przypadku wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty sąd kieruje sprawę do właściwego miejscowo sądu – wielu określa to jako wadę EPU. A według niektórych świadczy to o niecelowości wprowadzenia instytucji e-sądu.

Zebrane

w Pigułce

Opłać e-pozew, wnieś opłatę sądową w wys. 1/4 zwykłego procesu

Masz na to 1 tydzień od momentu podpisania pozwu

Możesz wnieść o zasądzenie kosztów sądowych na Twoją rzecz od pozwanego, ale nie możesz wnieść o zwolnienie Ciebie z kosztów sądowych

W e-pozwie musisz podać numer NIP, PESEL lub KRS Twojego dłużnika

W e-pozwie wskaż i opisz dowody, ale nie dołączaj ich, np. faktur VAT. Sąd oceni czy zachodzą przesłanki przeciwko Twojemu dłużnikowi

W uzasadnieniu podaj szczegóły, opisz dowodów, np. pisemna umowa o wykonanie, z dnia..., na kwotę....., stała się wymagalna w dniu

Wymień tylko te dowody, które posiadasz. Nie musisz ich załączać do e-pozwu, ale sąd może wezwać Cię do okazania tych dokumentów.

Twój dług nie może być starszy niż 3 lata.

Oprac. własne: Dorota Ulikowska

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1805)

Autor: Dorota Ulikowska – Prawnik/Mediator

7. Małżeństwo czy konkubinat? – wady i zalety

Z roku na rok rośnie liczba tak zwanych wolnych związków. Pary coraz rzadziej decydują się na małżeństwo. Czy konkubinat rzeczywiście jest dobrym rozwiązaniem na życie we dwoje? Czy małżeństwo rzeczywiście daje gwarancję trwałości związku?

Warto zastanowić się nad tym który z tych dwóch sposobów na wspólne życie niesie ze sobą więcej plusów?

Małżeństwo to związek prawny mężczyzny i kobiety mający na celu założenie rodziny. Małżeństwo cechują trzy więzi: emocjonalna, fizyczna i gospodarcza. Prawa i obowiązki małżonków regulują przepisy Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego.

Konkubinat tzw. **wolny związek** to nieformalnym związkiem dwóch osób, pozostających w faktycznym pożyciu, bez usankcjonowania w świetle prawa jako małżeństwa. Prawa i obowiązki konkubentów może regulować umowa tzw. konkubencka/partnerska.

Bardzo często zalety małżeństwa czy konkubinatu są wadą konkubinatu czy małżeństwa i na odwrót. Poniżej przedstawione zostaną najważniejsze zalety i wady małżeństwa i konkubinatu, które mają istotny wpływ na życie dwojga ludzi i ich rodzin.

Zalety małżeństwa:

- **małżeństwo zobowiązuje do wspólnego pożycia**, wzajemnej pomocy i wierności oraz współdziałania dla dobra rodziny, którą małżonkowie przez swój związek założyli.
- zawierając związek, małżonkowie mogą swobodnie wybrać, w jakim ustroju majątkowym chcą żyć: we wspólności albo rozdzielności majątkowej bądź rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków.
- **rozliczenia majątkowe** pomiędzy małżonkami regulują przepisy prawa.
- prawo do mieszkania przysługuje jednemu małżonkowi, drugi małżonek jest uprawniony do korzystania z tego mieszkania w celu zaspokojenia potrzeb rodziny.
- w razie przemijającej przeszkody, która dotyczy jednego z małżonków pozostających we wspólnym pożyciu, **drugi małżonek może za niego działać w sprawach zwykłego zarządu**, w szczególności może bez pełnomocnictwa pobierać przypadające należności, chyba że sprzeciwia się temu małżonek, którego przeszkoda dotyczy. Względem osób trzecich sprzeciw jest skuteczny, jeżeli był im wiadomy.
- małżonkowie **dziedziczą po sobie** -> dziedziczenie ustawowe.
- małżonkowie mają **prawo do zachowku** pod drugim małżonku.
- mąż matki po urodzeniu się dziecka w czasie trwania małżeństwa **automatycznie nabywa prawa ojcowskie**. Nie musi udowadniać, że jest biologicznym ojcem ani uznawać swojego ojcostwa. Wystarczy, że rejestrując dziecko w urzędzie stanu cywilnego, okaże akt małżeństwa z matką dziecka.
- małżonkowie mogą wspólnie przysposobić dziecko oraz jeden z małżonków może przysposobić dziecko drugiego małżonka, także po jego śmierci.

- małżonkowie **uprawnieni są rozliczać się z podatku dochodowego od osób fizycznych wspólnie**.
- małżonkowie korzystają ze **zwolnienia od podatku od spadku i darowizn**, które przysługuje osobom bliskim pod warunkiem zgłoszenia do US np. faktu nabycia spadku, otrzymania darowizny w terminie 6 miesięcy od dnia zajścia zdarzenia powodującego powstanie obowiązku podatkowego.
- możliwość **wskazania małżonka jako dysponenta wkładem na wypadek śmierci**.

Wady małżeństwa:

- **małżeństwo zobowiązuje do wspólnego pożycia**, wzajemnej pomocy i wierności oraz współdziałania dla dobra rodziny, którą małżonkowie przez swój związek założyli.
- małżonkowie mają **obowiązek przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny**.
- **rozwiązanie małżeństwa następuje poprzez rozwód** orzeczony przez sąd.
- faktyczne rozstanie małżonków (**separacja**) nie powoduje z automatu rozstania na gruncie prawa.

Pamiętaj! Jeśli jesteś w separacji z mężem/żoną i nie chcesz aby małżonek po Tobie dziedziczył zadbaj o uzyskanie orzeczenia o separacji lub wydziedzicz małżonka. Jeśli pomimo orzeczonej separacji powróciliście do siebie, to należy jak najszybciej uchylili orzeczenie o separacji, bo wg prawa spadkowego jesteście wobec siebie obcymi ludźmi. Z kolei gdy, nie wróciliście do siebie, to przypomnij sobie czy przez przypadek nie sporządziłeś/aś testamentu. Testament powołujący do dziedziczenia małżonka pozostaje w mocy nawet pomimo orzeczonej separacji.

- co do zasady **przepisy prawa regulują prawa i obowiązki małżonków**, w tym zasady rozliczeń majątkowych.
- **oboje małżonkowie są odpowiedzialni solidarnie** za zobowiązania zaciągnięte przez jednego z nich w sprawach wynikających z zaspokajania zwykłych potrzeb rodziny.

Zalety konkubinatu:

- konkubenci **nie mają prawnego obowiązku wspólnego pożycia**, wzajemnej pomocy i wierności oraz współdziałania dla dobra rodziny, którą małżonkowie przez swój związek założyli.
- rozwiązanie związku nieformalnego następuje poprzez rozstanie lub śmierć jednego z partnerów.
- partnerzy mogą **swobodnie uregulować zasady obowiązujące w ich związku**, w tym prawa i obowiązki, zasady wzajemnych rozliczeń majątkowych np. poprzez zawarcie UMOWY KONKUBENCKIEJ/PARTNERSKIEJ.
- w świetle prawa partnerzy stanowią odrębne podmioty co może wypłynąć na ich prawa np. z zakresu pomocy społecznej.
- konkubenci **nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania finansowe** zaciągnięte przez jednego z nich.

Wady konkubinatu:

- konkubentów **nie łączy wspólnota majątkowa**. Każdy z partnerów bogaci się na własny rachunek, czyli w świetle prawa **nie ma "nasze", jest "moje" i "twoje"**.
- brak regulacji prawnych dot. rozliczeń majątkowe pomiędzy konkubentami.
Pamiętaj! Jeśli wraz z partnerem dokonujesz zakupu np. nieruchomości, samochodu a środki finansowe na ich zakup pochodzą od obojga partnerów zadbaj abyście byli współwłaścicielami. Warto prowadzić swoją listę wydatków i zachować rachunki. Wszelkie nakłady pieniężne poczynione z majątku jednego z partnerów, na rzecz drugiego z nich dokumentować stosowną umową.
- konkubenci **dziedziczą po sobie tylko na podstawie testamentu**.
Ważne! Jeśli na przykład konkubent nie uwzględni w testamencie swoich dzieci, to wówczas konkubina będzie musiała zapłacić im zachówek.
- osoby żyjące w konkubinacie **nie mają prawa do zachowku po zmarłym konkubencie/zmarłej konkubinie**.
- osoby żyjące w konkubinacie **nie mają prawa żądania od byłego partnera alimentów na siebie** w trakcie trwania konkubinatu, jak i po jego rozpadzie, nawet w przypadku gdy znajdują się po rozstaniu w bardzo trudnej sytuacji materialnej.
- konkubenci nie mają prawa do przyjęcia nazwiska konkubenta/konkubiny.
- osoby żyjące w konkubinacie **nie mają prawa ubiegania się o rentę rodzinną** po zmarłym partnerze.
- osoby żyjące w konkubinacie nie są uprawnione rozliczać się z podatku dochodowego od osób fizycznych wspólnie z partnerem.
- osoby żyjące w konkubinacie **nie korzystają również ze zwolnienia od podatku od spadku i darowizn**, które przysługuje osobom bliskim. W przypadku darowizny od partnera, kwota wolna od podatku od spadków i darowizn wynosi 4.902,00 zł. Wszystko ponad tej kwoty podlega opodatkowaniu, gdyż konkubenci nie korzystają ze zwolnienia dla najbliższych.
- brak możliwości wspólnego przysposobienia dziecka oraz przysposobienia dziecka po zmarłej konkubinie/zmarłym konkubencie.
- konkubenci **nie są traktowani jako osoby najbliższe**, dlatego niezbędne jest udzielenie stosowego upoważnienia/pełnomocnictwa do reprezentowania drugiego partnera czy uzyskiwania np. informacji o stanie zdrowia.
- konkubenci nie znajdują się w kręgu osób, na rzecz których może ustanowić dyspozycję wypłaty środków z rachunku bankowego po śmierci jego posiadacza.
- konkubenci nie mają prawa do odmowy składania zeznań w charakterze świadka w toczącym się postępowaniu cywilnym, administracyjnym i podatkowym (konkubent/konkubina mogą odmówić składania zeznań jedynie w sprawie karnej toczącej się przeciwko jej partnerowi).
- konkubenci nie mają prawa do dziedziczenia prawa do lokalu komunalnego na zasadzie "osoby, która pozostawała we wspólnym pożyciu z najemcą".
- konkubenci nie mają prawa do ubiegania się o członkostwo w spółdzielni i ustanowieniu spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego po zmarłym.
- konkubenci nie mają prawa do pochowania zmarłego konkubenta/konkubiny.
- konkubenci nie mają prawa do odprawy pośmiertnej w razie śmierci konkubiny/konkubenta, gdy byli zatrudnieni lub pobierali zasiłek z tytułu niezdolności do pracy wskutek choroby.

W konkubinacie tak samo jak w małżeństwie:

- ✓ rodzicom ze związku małżeńskiego jak i z związku nieformalnego przysługują takie same prawa jak i obowiązki wynikające z władzy rodzicielskiej.
- ✓ dzieci urodzone z nieformalnego związku mają te same prawa co dzieci z małżeństwa. Przysługują im alimenty i spadek po rodzicach.

UWAGA! Dziecko urodzone w małżeństwie automatycznie dostaje nazwisko ojca, a z nieformalnego związku musi zostać przez ojca uznane przed kierownikiem USC lub sądem opiekuńczym.

- ✓ najem mieszkania po śmierci najemcy przysługuje również osobie, która pozostawała z nim we wspólnym pożyciu, a więc także konkubinie i konkubentowi.
- ✓ kodeks karny traktuje konkubentów na równi z małżonkami. Mogą oni odmówić zeznań w postępowaniu przeciwko partnerowi.

Podjmując decyzję o zawarciu związku małżeńskiego lub życiu w związku nieformalnym warto znać regulacje prawne dotyczące małżeństwa i konkubinatu, aby podjąć naprawdę przemyślaną decyzję. Czy trafną? To z pewnością czas pokaże.

Autor: Anna Rentflejsz – Radca Prawny

8. Niegodność dziedziczenia – kto i kiedy może zostać odsunięty od spadku?

Zasadą jest, iż to najbliższa rodzina zmarłego m. in. małżonek, dzieci, wnuki mają prawo do spadku po nim. Jednakże czy zawsze osoba bliska będzie dziedziczyła po zmarłym członku rodziny? Niejednokrotnie w ocenie innych członków rodziny pojawia się przeświadczenie, iż ktoś nie powinien otrzymać spadku po zmarłym. Z taką sytuacją mamy do czynienia np. gdy dochodzi do konfliktu w rodzinie, gdy spadkobierca dopuści się wobec zmarłego umyślnie ciężkiego przestępstwa. Polskie prawo w takich okolicznościach przewiduje możliwość pozbawienia takiej osoby spadku z uwagi na tzw. niegodność dziedziczenia.

Czym jest niegodność dziedziczenia?

Instytucja niegodności dziedziczenia została uregulowana w art. 928 Kodeksu Cywilnego. Jej celem jest niedopuszczenie do sytuacji, w której osoba działająca przeciwko spadkodawcy, naruszający jego swobodę przy ustalaniu porządku dziedziczenia lub działający przeciwko sporządzonemu już testamentowi, dziedziczyłby po spadkodawcy.

Jakie są skutki niegodności dziedziczenia?

Skutkiem uznania osoby za niegodną dziedziczenia jest **wyłączenie jej od dziedziczenia tak, jakby nie dożyła otwarcia spadku** (art. 928 § 2 Kodeksu Cywilnego). Niegodny dziedziczenia nie powinien otrzymać żadnej korzyści ze spadku. Oznacza to, że spadkobierca uznany za niegodnego nie dziedziczy po zmarłym, nie może otrzymać zapisu zwykłego czy windykacyjnego oraz nie ma prawa do otrzymania zachowku.

Konkretne konsekwencje będące dalszymi następstwami uznania osoby za niegodną dziedziczenia zależą od tego, czy w danym przypadku po określonym spadkodawcy dochodzi do dziedziczenia ustawowego czy testamentowego, czy takiej osobie przysługuje zapis zwykły lub windykacyjny lub czy jest uprawniona ubiegać się o zachówek, tj.:

- 1) **skutki niegodności dla dziedziczenia ustawowego** -> w przypadku dziedziczenia ustawowego w miejsce spadkobiercy niegodnego wchodzi spadkobiercy powołani do dziedziczenia ustawowego w dalszej kolejności.
- 2) **skutki niegodności dla dziedziczenia testamentowego** -> w przypadku dziedziczenia testamentowego do dziedziczenia może dojść tak zwany spadkobierca podstawiony, o którym mowa w art. 963 Kodeksu Cywilnego. Jeżeli jest kilku spadkobierców testamentowych, to udział osoby niegodnej dziedziczenia może przypaść pozostałym spadkobiercom testamentowym w drodze przyrostu z art. 965 Kodeksu Cywilnego. Oprócz tego może dojść także do dziedziczenia ustawowego.
- 3) **skutki niegodności w przypadku zapisu (zwykłego, windykacyjnego) i zachowku** -> w przypadku uznania zapisobiercy zwykłego za niegodnego, traktowany jest tak, jakby nigdy nie powstało dla niego roszczenie o wykonanie zapisu. Skutkiem uznania zapisobiercy

windykacyjnego za niegodnego dziedziczenia jest brak nabycia przedmiotu zapisu wskazanego w testamencie.

- 4) **skutki niegodności w przypadku zachowku** ->w przypadku uznania **uprawnionego do zachowku za niegodnego**, traktowany jest tak, jakby nigdy nie powstało dla niego roszczenie o zachówek.

Kto może zostać uznany za niegodnego dziedziczenia?

Art. 928 Kodeksu Cywilnego wskazuje, że za niegodnego dziedziczenia może być uznany spadkobierca, czyli zarówno **spadkobierca ustawowy jak i spadkobierca testamentowy**. Co więcej za niegodnego może być uznany również **zapisobierca zwykły** (art. 972 Kodeksu Cywilnego), jak i zapisobierca **windykacyjny** (art. 981⁵ Kodeksu Cywilnego).

Za niegodnego dziedziczenia może być uznany także **uprawniony do zachowku**, nawet gdy w danym stanie faktycznym nie dziedziczył po spadkodawcy zarówno z mocy ustawy, jak i testamentu, gdyż jego uprawnienie opiera się na potencjalnym powołaniu go do dziedziczenia ustawowego po spadkodawcy. W doktrynie istnieje pogląd, iż również osoba uprawniona z tytułu polecenia (tzw. beneficjent polecenia) może zostać uznana za osobę niegodną dziedziczenia po danym spadkodawcy.

Skutki niegodności dotyczą **wyłącznie samego niegodnego i nie rozciągają się na jego zstępnych**. Mogą więc oni zarówno dziedziczyć po spadkodawcy, jak i ewentualnie być uprawnieni do zachowku po nim.

Kiedy zachodzi niegodność dziedziczenia?

Przyczyn niegodności dziedziczenia zostały określone w art. 928 § 1 Kodeksu Cywilnego i jest to **katalogiem zamkniętym**. Brak jest możliwości stosowania instytucji niegodności dziedziczenia i sankcji z niej wynikającej w stanach faktycznych, które nie są wyraźnie uregulowane w tym przepisie. Uznanie za niegodnego może więc nastąpić tylko z przyczyn określonych w art. 928 § 1 Kodeksu Cywilnego, tj. gdy spadkobierca (osoba, która ma być uznana za niegodna dziedziczenia):

1. **dopuścić się umyślnego ciężkiego przestępstwa przeciwko spadkodawcy,**
2. **naruszyć swobodę testowania spadkodawcy,**
3. **działał przeciwko testamentowi spadkodawcy.**

Jakie przestępstwa prowadzą do niegodności dziedziczenia?

Niegodność dziedziczenia może zostać orzeczona, gdy spadkobierca dopuścić się ciężkiego przestępstwa przeciwko spadkodawcy. Dla ustalenia przez sąd cywilny zaistnienia przesłanki niegodności dziedziczenia w postaci dopuszczenia się przez spadkobiercę umyślnego ciężkiego przestępstwa przeciwko spadkodawcy **nie jest konieczne zaistnienie prawomocnego skazania tego spadkobiercy w postępowaniu karnym. W braku takiego wyroku skazującego sąd w postępowaniu cywilnym** dotyczącym uznania spadkobiercy za niegodnego po prostu **samodzielnie oceni**, czy dany czyn wyczerpuje znamiona umyślnego przestępstwa skierowanego przeciwko spadkodawcy (pogląd dominujący w orzecznictwie i literaturze).

Zachowanie spadkobiercy musi charakteryzować się trzema następującymi cechami:

- działanie musi być **umyślne** -> przestępstwo umyślne to przestępstwo popełnione z zamiarem dokonania czynu zabronionego przez ustawę. Sprawca może chcieć lub nawet nie chcieć, ale przewidywać i godzić się na możliwość popełnienia przestępstwa.
- musi być przestępstwem, i to mającym charakter „**przestępstwa ciężkiego**” -> Kodeks Cywilny nie precyzuje, jakie czyny należy uznawać za ciężkie przestępstwo, dlatego w tym zakresie należy sięgnąć do regulacji zawartych w prawie karnym. Niestety również Kodeks Karny nie posługuje się pojęciem „przestępstwa ciężkiego. Dzieli on jedynie przestępstwa na zbrodnie (czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 albo karą surowszą) i występki (czyn zabroniony zagrożony grzywną powyżej 30 stawek dziennych albo powyżej 5000 złotych, karą ograniczenia wolności przekraczającą miesiąc albo karą pozbawienia wolności przekraczającą miesiąc) według kryterium grożącej sprawcy kary. Jednakże w konkretnych okolicznościach zbrodnia może nie mieć charakteru ciężkiego przestępstwa (na przykład w przypadku przekroczenia granic obrony koniecznej), a występki może stanowić ciężkie przestępstwo. Przy ocenie, czy przestępstwo ma cechy przestępstwa ciężkiego, sąd cywilny powinien brać pod uwagę nie tylko rodzaj dokonanego przez sprawcę czynu (kategorię przestępstwa), lecz również okoliczności konkretnego przypadku (np. szczególne nasilenie złej woli spadkobiercy, okrucieństwo, chęć poniżenia lub upokorzenia spadkodawcy w sposób szczególnie, właśnie dla niego, dotkliwy).

W doktrynie i orzecznictwie za ciężkie przestępstwo, które uzasadnia stwierdzenie niegodności dziedziczenia uznano m. in.:

- przestępstwo przeciwko mieniu spadkodawcy, które godzi w podstawy jego egzystencji (np. spalenie domu, kradzież wózka inwalidzkiego, zabór mienia dużej wartości);
 - zgwałcenie;
 - zabójstwo;
 - spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu;
 - zmuszenie do prostytucji;
 - znęcanie się ze szczególnym okrucieństwem;
 - uporczywa niealimentacja.
- musi być **skierowane przeciwko spadkodawcy** -> przestępstwo **musi być dokonane „przeciwko spadkodawcy”**. Dlatego też popełnienie zbrodni w ogólności (np. zamachu terrorystycznego), jeśli nie była ona skierowana przeciwko spadkodawcy, nie będzie stanowić podstawy do uznania spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia.

Nie tylko dokonanie przestępstwa przeciwko spadkodawcy, ale również usiłowanie popełnienia przestępstwa (to jest przejawianie zamiaru popełnienia czynu zabronionego, podjęcie zachowania bezpośrednio zmierzającego do jego dokonania, połączone jednak z brakiem dokonania przestępstwa), podżeganie (nakłanianie innej osoby do popełnienia przestępstwa), a także pomocnictwo (ułatwienie popełnienia przestępstwa innej osobie) mogą być przyczyną niegodności dziedziczenia.

Dla możliwości uznania spadkobiercy za niegodnego **nie ma dla sądu cywilnego znaczenia to, kiedy dane przestępstwo zostało popełnione, czy upłynęły już terminy przedawnienia przewidziane**

w Kodeksie karnym, ani to, czy doszło już do zatarcia skazania bądź objęcia czynu amnestią lub abolicją. Wyrażane jest także zapatrywanie, że **możliwości uznania spadkobiercy za niegodnego nie wyłącza ułaskawienie go przez Prezydenta RP czy podleganie tej osoby immunitetowi.**

Jakie działania przeciwko swobodzie testowania prowadzą do niegodności dziedziczenia?

Poza dopuszczeniem się ciężkiego umyślnego przestępstwa przeciwko spadkodawcy, prawo polskie przewiduje także, iż działania dotyczące swobody testowania polegające **na nakłonieniu podstępem lub groźbą spadkodawcy do sporządzenia lub odwołania testamentu albo przeszkodzeniu mu w dokonaniu jednej z tych czynności** (również podstępem lub groźbą) skutkować mogą uznaniem osoby, która dopuściła się takiego zachowania, za niegodną dziedziczenia.

Podstęp to wywołane u spadkodawcy mylne wyobrażenie o rzeczywistości, jak również nakłonienie spadkodawcy do tego, aby sporządził testament w taki sposób, że będzie on nieważny.

Z kolei **groźba ma być poważna i bezprawna**. Należy raczej przyjąć, że w art. 928 § 1 pkt 2 Kodeksu Cywilnego chodzi o sytuacje o charakterze trwałym, czyli takie, w których spadkodawca aż do ostatnich chwil życia był w błędzie lub w stanie zagrożenia i nie dokonał rozrządzeń zgodnych ze swoją rzeczywistą wolą.

Jakie działania przeciwko testamentowi prowadzą do niegodności dziedziczenia?

Niegodna dziedziczenia jest także osoba, która umyślnie:

- ukryła lub zniszczyła testament spadkodawcy;
- podrobiła lub przerobiła testament;
- świadomie skorzystała z testamentu podrobionego lub przerobionego przez inną osobę.

Czy niezbędne jest osobiste działanie osoby, która ma być uznana za niegodną dziedziczenia?

Osoba może być uznana za niegodnego dziedziczenia tylko z powodu własnego zachowania wyczerpującego znamiona stanów faktycznych opisanych w art. 928 § 1 Kodeksu Cywilnego. Osoba ta (spadkobierca) nie musi działać osobiście, może bowiem posługiwać się osobami trzecimi jako wykonawcami jej poleceń. Jednakże w takim wypadku prowadzenie sprawy o uznanie za niegodnego dziedziczenia jest trudniejsze, albowiem trzeba najpierw wykazać sytuację, o których mowa w art. 928 § 1 Kodeksu Cywilnego, a następnie, że osoba, która dopuściła się tych zachowań działała na polecenie spadkobiercy (osoby, która ma być uznana za niegodną dziedziczenia).

W jaki sposób osoba może zostać uznana za niegodną dziedziczenia?

Zgodnie z treścią art. 928 Kodeksu Cywilnego *„Spadkobierca może być uznany przez sąd za niegodnego, jeżeli: (...)”* **niegodność dziedziczenia nie następuje z mocy samego prawa. Do stwierdzenia niegodności niezbędne jest prawomocne orzeczenie sądowe**, w którego sentencji niegodny będzie wyłączony od dziedziczenia po danym spadkodawcy. Do wyłączenia od dziedziczenia osoby niegodnej dochodzi dopiero z chwilą uprawomocnienia się wyroku.

Termin do żądania uznania za niegodnego dziedziczenia

Z pozwem o uznanie za niegodnego dziedziczenia można wystąpić **w terminie roku od dowiedzenia się o przyczynie niegodności**. Niemniej jednak **powództwo nie może zostać wytoczone później aniżeli w okresie 3 lat od chwili otwarcia spadku**. Chwila otwarcia spadku jest zaś jednoznaczna z chwilą śmierci wskazaną w akcie zgonu.

Kto może wnieść pozew?

Sprawa o niegodność dziedziczenia może zostać zainicjowana przez **każdą osobę, która ma w tym interes**, np. spadkobiercę. Interes taki nie może mieć charakter majątkowy, jak i niemajątkowy. Powództwo o stwierdzenie niegodności dziedziczenia może zostać również wniesione przez prokuratora.

Gdzie należy wnieść pozew?

Pozew o niegodność dziedziczenia powinien zostać wniesiony do **sądu ostatniego zwykłego miejsca pobytu zmarłego w Polsce**, a gdy nie da się go ustalić – **według miejsca położenia masy spadkowej bądź jej części**. W zależności od wartości przedmiotu sporu (tj. wartości udziału spadkowego spadkobiercy, który ma zostać uznanym za niegodnego dziedziczenia) sądem właściwym będzie sąd rejonowy – gdy wartość przedmiotu sporu nie przekracza kwotę 75.000,00 zł, bądź sąd okręgowy – gdy wartość przedmiotu sporu przekracza kwotę 75.000,00 zł.

Koszty postępowania sądowego

Opłata sądowa od pozwu będzie **zależała od wartości udziału spadkowego** spadkobiercy, który ma być pozwanym w sprawie niegodności dziedziczenia. Jeżeli udział spadkobiercy nie przekracza 20.000,00 zł będzie to opłata stała kształtująca się pomiędzy 30,00 zł a 1.000,00zł. Gdy wartość przedmiotu sporu przekracza 20.000,00 zł, opłata ta będzie wynosić 5 % tej wartości, jednak nie więcej niż 200.000,00 zł.

Przebaczenie

Niegodność dziedziczenia nie może jednak zostać orzeczona, jeżeli zmarły przebaczył spadkobiercy. Przebaczenie może być dokonane w dowolnej formie oraz czasie i nie musi być dokonane w obecności spadkobiercy. Przebaczenia nie można odwołać, zaś ciężar dowodu, iż doszło do przebaczenia spoczywa na pozwanym.

Niegodność a wydziedziczenie.

Instytucja niegodności dziedziczenia wykazuje zbliżone cechy do innej instytucji prawa spadkowego – wydziedziczenia (art. 1008 Kodeksu Cywilnego). Niegodność dziedziczenia i wydziedziczenie to instytucje bardzo podobne, tak jak i przesłanki ich zastosowania. Zasadnicza różnica pomiędzy nimi polega jednak na tym, że **wydziedziczenie następuje wyłącznie poprzez oświadczenie woli spadkodawcy**, podczas gdy **niegodność dziedziczenia wynika z przepisów ustawy, gdzie osoba mająca w tym interes prawny inna niż spadkodawca musi wnosić o stwierdzenie niegodności**. Wola

spadkodawcy nie jest tu jednak bez znaczenia. Spadkodawca może bowiem przebaczyć spadkobiercy. Założenia legislacyjne tej instytucji polegają na tym, że niegodność dziedziczenia winna chronić przede wszystkim autonomię woli spadkodawcy, ewentualnie także przed zjawiskami, które nastąpiły po jego śmierci, natomiast wydziedziczenie powinno mieć na celu ukaranie spadkobiercy za jego niewłaściwe postępowanie.

Wpływ uznania za niegodnego na stwierdzenie praw do spadku

Stwierdzenie nabycia spadku, uzyskanie aktu poświadczenia dziedziczenia lub europejskiego poświadczenia spadkowego nie stoi na przeszkodzie wytoczeniu powództwa o uznanie spadkobiercy za niegodnego. W razie stwierdzenia niegodności po uprawomocnieniu się postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku lub po przeprowadzeniu działu spadku, **prawomocny wyrok stwierdzający niegodność może stanowić podstawę do zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku** (art. 679 Kodeksu postępowania cywilnego) **i stwierdzenia nabycia spadku zgodnie ze stanem uwzględniającym niegodność, lub do wznowienia postępowania działowego** (art. 524 Kodeksu postępowania cywilnego). Akt poświadczenia dziedziczenia powinien zostać uchylony przez sąd w trybie art. 679 Kodeksu postępowania cywilnego, europejskie poświadczenia spadkowe zaś – uchylone lub zmienione na podstawie art. 71 ust. 2 rozporządzenia Nr 650/2012.

Autor: Anna Rentflejsz – Radca Prawny

9. Pożyczka pieniędzy od osoby prywatnej – kiedy nie zapłacimy podatku?

W myśl **art. 720 § 1 kodeksu cywilnego** przez umowę pożyczki **dający pożyczkę** zobowiązuje się przenieść na własność **biorącego pożyczkę** określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Strony umowy pożyczki to:

- **POŻYCZKODAWCA** to osoba, która udziela pożyczki;
- **POŻYCZKOBIORCA** to osoba, która potrzebuje pożyczki.

Przedmiotem umowy pożyczki mogą być:

- **pieniądze** określenie kwoty i waluty
- **rzeczy ruchome oznaczone co do gatunku** wg. ilości, miary lub wagi

Umowa pożyczki powinna zawierać:

1. określenie Stron umowy (m.in. imię i nazwisko, adres zamieszkania, nr PESEL),
2. data i miejsce zawarcia umowy pożyczki,
3. określenie przedmiotu pożyczki – co pożyczamy?
4. data i sposób przekazania przedmiotu pożyczki np. wydanie gotówki/rzeczy + pokwitowanie, przelew środków pieniężnych,
5. warunki zwrotu pożyczki/spłaty -> data zwrotu, sposób zwrotu: ratalny/jednorazowy, osobiście/gotówką/przelewem bankowym,
6. określenie kosztów pożyczki np. odsetki,
7. inne informacje dotyczące pożyczki np. forma zabezpieczenia, określenie kto ponosi koszty zawarcia umowy pożyczki, odstąpienie/wypowiedzenie umowy pożyczki, reklamacja,
8. konsekwencje braku terminowej spłaty np. odsetki za opóźnienie w zwrocie pożyczki,
9. podpisy obu Stron (własnoręczne!!!).

Co do zasady, umowa pożyczki podlega opodatkowaniu (podatek od czynności cywilno-prawnych, znany jako PCC) w wysokości **0,5%** (wcześniej 2%) pożyczanej kwoty. **Uwaga - zmiana stawki podatkowej z 2% do 0,5% nastąpiła od dnia 1 stycznia 2019 r.** Dotyczy umów zawartych od dnia 1 stycznia 2019 r. Umowy zawarte do tej daty, zgłoszone do urzędu w 2019 r. - podlega stawce 2%.

Obowiązki podatkowe ciążyą na **biorącym pożyczkę - POŻYCZKOBIORCY**, który zobowiązany jest:

- ✓ **sporządzić, podpisać i złożyć w urzędzie skarbowym deklarację PCC-3 w terminie 14 dni od dnia:**

- dokonania czynności cywilnoprawnej -> zawarcia umowy pożyczki, zmiany umowy pożyczki jeżeli powoduje podwyższenie podstawy opodatkowania podatkiem od czynności cywilnoprawnych,
 - każdorazowej wypłaty środków pieniężnych, jeżeli umowa pożyczki określa, że wypłata środków pieniężnych nastąpi niejednokrotnie i ich suma nie jest znana w chwili zawarcia umowy pożyczki;
- ✓ **zapłacić podatek najpóźniej w terminie 14 dni od dnia dokonania transakcji** (termin biegnie niezależnie od daty złożenia deklaracji PCC-3).

Podatku nie trzeba płacić, gdy czynność pozostaje zwolniona z podatku, a to ma miejsce przy pożyczkach udzielanych:

- w formie pieniężnej na podstawie umowy zawartej na rzecz małżonka, zstępnych (dzieci, wnuki i prawnuki), wstępnych (rodzice, dziadkowie i pradziadkowie), pasierba, rodzeństwa, ojczyma i macochy w wysokości przekraczającej kwotę 9.637,00 zł od jednej osoby w ciągu 5 lat, pod warunkiem:
 - a. złożenia deklaracji w sprawie podatku od czynności cywilnoprawnych właściwemu organowi podatkowemu w terminie 14 dni od daty dokonania czynności,
 - b. udokumentowania otrzymania przez biorącego pożyczkę pieniędzy na rachunek bankowy, albo jego rachunek prowadzony przez spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową lub przekazem pocztowym,
- na podstawie umowy zawartej między osobami zaliczonymi do I grupy podatkowej (zalicza się nich małżonka, zstępnych, w tym przysposobionych i ich zstępnych, wstępnych, w tym przysposabiających, pasierba, zięcia, synową, rodzeństwo, ojczyma, macochę i teściów) do wysokości 9.637,00 zł od jednej osoby w ciągu 5 lat,
- na podstawie umowy zawartej między innymi podmiotami niż osoby wskazane powyżej, jeżeli kwota lub wartość pożyczki nie przekracza 1.000,00 zł,
- z kas lub funduszy zakładowych, funduszy związków zawodowych, pracowniczych kas zapomogowo-pożyczkowych, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, koleżeńskich kas oszczędnościowo-pożyczkowych działających w wojsku oraz z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

UWAGA!!! niedopełnienie obowiązków ciążących na biorącym pożyczkę - pożyczkobiorcy skutkować może nałożeniem podatku w wysokości **20% kwoty pożyczki**, w przypadku gdy:

- 1) podatnik powołuje się przez organ skarbowy na fakt zawarcia umowy pożyczki, a należy podatek od tych czynności nie został zapłacony, czyli bezskuteczne są próby powoływania się na przedawnienie zobowiązania podatkowego,
- 2) biorący pożyczkę powołuje się na fakt zawarcia umowy pożyczki z małżonkiem, zstępnym (dzieci, wnuki i prawnuki), wstępnym (rodzice, dziadkowie i pradziadkowie), pasierbem, rodzeństwem, ojczymem i macochą, a nie spełnił warunku udokumentowania otrzymania pieniędzy na rachunek bankowy, albo jego rachunek prowadzony przez spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową lub przekazem pocztowym.

PRZEDAWNIEŃ ZOBOWIĄZANIA PODATKOWEGO a PCC

Ustawa o podatku od czynności cywilnoprawnych (dalej jako ustawa o PCC) nie zawiera regulacji dotyczących przedawnienia, odsyła w tym zakresie do przepisów Ordynacji podatkowej. Zgodnie z art. 70 Ordynacji Podatkowej, zobowiązanie podatkowe przedawnia się z upływem 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności podatku.

Przykład -> Jeżeli czynność podlegająca PCC np. umowa pożyczki, została dokonana w 2015 r., to przedawnienie zobowiązania podatkowego następuje z końcem 2020 r. **W przypadku chęci skorzystania z przedawnienia w zakresie PCC należy pamiętać o niekorzystnym dla podatników wyjątku, związanym z powołaniem się na czynność cywilnoprawną.**

UWAGA na powołanie !!!

Moment powstania obowiązku podatkowego określa art. 3 ustawy o PCC i poza pewnymi wyjątkami odnosi się on do momentu dokonania czynności. Jednakże zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 4 ustawy o PCC **obowiązek podatkowy powstaje z chwilą powołania się przez podatnika na fakt dokonania czynności cywilnoprawnej np. umowy pożyczki.** Dotyczy to sytuacji gdy podatnik nie złożył deklaracji w sprawie podatku od czynności cywilnoprawnych w terminie 5 lat od końca roku, w którym upłynął termin płatności podatku, a następnie powołuje się przed organem podatkowym lub organem kontroli skarbowej na fakt jej dokonania. Przepis ten ma charakter wyjątkowy i był m.in. przedmiotem analizy Trybunału Konstytucyjnego (wyrok z dnia 19 czerwca 2012 r. sygn. P. 41/10), który uznał go za zgodny z Konstytucją RP.

Powołanie się na fakt dokonania czynności cywilnoprawnej – zawarcie umowy pożyczki – przed organem podatkowym lub organem kontroli skarbowej, powoduje powtórne powstanie obowiązku podatkowego nawet w sytuacji, gdy był on już przedawniony. Co więcej art. 7 ust. 5 ustawy PCC przewiduje właśnie w kwestii pożyczek wyjątek pozwalający na zastosowanie przez urząd skarbowy sankcyjnej stawki podatku w wysokości 20% kwoty pożyczki w sytuacji, gdy podatnik powoła się na fakt zaciągnięcia pożyczki w toku czynności sprawdzających, kontroli podatkowej, postępowania podatkowego lub kontroli celno-skarbowej.

UWAGA WAŻNE! Jak wynika z wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 stycznia 2012 r., sygn. akt II FSK 1304/10, w każdym przypadku decydując się na ujawnienie dokonania czynności cywilnoprawnej w toku postępowania prowadzonego przez organ podatkowy podatnik musi liczyć się z konsekwencjami zapłaty należnego podatku. Jednak przepis ten dotyczy jedynie wymienionych w nim czynności przed organami podatkowymi, a nie przed innymi organami. Analizując jego treść i orzecznictwo należy dojść do wniosku, że nie znajdzie zastosowania np. w przypadku powołania się na pożyczkę w postępowaniu sądowym np. o podział majątku.

Autor: Anna Rentflejsz – Radca Prawny